

Omaniku ootused aktsiaseltsile Hoolekandeteenused

Sissejuhatus

Käesolevasse dokumenti on koondatud riigi kui ainuaktsionäri ootused AS-i Hoolekandeteenused tegevusele. AS Hoolekandeteenused on riigi äriühing (RVS § 3 lg 1 p 1). Osaluse valitseja on Sotsiaalministeerium.

Riigi osaluse säilitamine on vajalik selleks, et tagada riigis mõistliku kvaliteediga ja piisavas mahus erihoolekandeteenuste osutamine (RVS § 10 lg 1 p 2). Oluline on, et riigil oleks riiklike teenuste korraldamise kompetents ja jätkusuutlik teenuste osutamise võimekus. Äriühingu omamise kaudu tagab riik erihoolekandeteenuste regionaalse kättesaadavuse ja edendab teenuste kvaliteeti. Kuna psüühikahäirega isikute erihoolekandeteenused on riiklikud teenused ning riik on teinud teenusekeskkonda suuremahulisi investeeringuid ja jätkab nende tegemist, on riigil otstarbekas korraldada nende pakkumist osaliselt ise, tagades sellega adekvaatse info teenuste tulude ja kulude ning majandusliku jätkusuutlikkuse kohta.

AS-i Hoolekandeteenused põhikirjaline eesmärk on oma vara valitsemise ja kasutamise kaudu osutada hoolekande- ja muid teenuseid, sealhulgas teha hoolekandelise tegevusega seotud vajalikke allhankeid.

Elkõige osutab aktsiaselts järgmisi teenuseid:

1. **Erihoolekandeteenused** psüühikahäirega täiskasvanutele ja lastele.
2. **Kinnise lasteasutuse teenus.** 2024. aastal volitas Vabariigi Valitsus AS-i Hoolekandeteenused osutama alates 1. juulist 2025 kinnise lasteasutuse teenust, mis võetakse üle Maarjamaa Hariduskolleegeiumilt. Arvestades, et kinnises lasteasutuses viibivate laste näol on tegemist väga keerulise sihtrühmaga, on oluline, et riigis tekiks vajalik kompetents nende laste toetamisel. Eesmärk on kujundada aktsiaseltsist kompetentsikeskus, kelle abiga ühtlustada teenuse kvaliteeti ja kättesaadavust.
3. **Rahvusvahelise kaitse taotlejate varjupaiga teenus.** Alates 2013. aastast osutab AS Hoolekandeteenused halduslepingu alusel varjupaigateenust. Kuna rahvusvahelise kaitse taotlejate varjupaiga teenuse vajadus suureneb ja Sotsiaalministeeriumi haldusalal lasub kohustus tagada teenus massilisest sisserändest tingitud hädaolukorras, on vajalik teenuse operatiivne korraldamine riigile kuuluva ettevõtte kaudu.

Strateegilised eesmärgid

AS Hoolekandeteenused on äriühing, millel on avalikku huvi kandvad eesmärgid. Nende täitmisel peab aktsiaselts esmajärjekorras lähtuma heaolu arengukavas 2023–2030 ja selle programmides ette nähtud arengusuundadest ning teenuste osutamisel sotsiaalhoolekande seadusest ja rahvatervise seadusest ja nende rakendusaktidest.

AS-i Hoolekandeteenused omamise **peamine strateegiline eesmärk on tagada riigis erihoolekandeteenuste kättesaadavus ja kvaliteet.** Erihoolekandeteenused peavad vastama sihtrühma vajadustele ja olema regionaalselt kättesaadavad seal, kus erihoolekandeteenust vajavad inimesed elavad. Aktsiaselts on valmis reageerima turutõrgetele ning koostöös Sotsiaalkindlustusametiga, kohalike omavalitsustega ja teiste teenuseosutajatega leidma võimalused uute teenuste testimiseks ja uute teenusekohtade avamiseks piirkondades, kus teenuste pakkumine ei vasta sihtrühma vajadustele.

Täiendavalt:

1. Erihoolekandeteenuste isikukeskne ja kogukonnapõhine rakendamine:

- a) aktsiaselts lähtub üldtunnustatud kvaliteedipõhimõtetest: isikukesksus, teenuse võimestav iseloom, tulemustele orienteeritus, vajaduspõhine ja terviklik lähenemine, isiku õiguste kaitse, kaasamine, töötaja pädevus ja eetika ning organisatsiooni hea töökorraldus ja kvaliteetne juhtimine;
- b) aktsiaselts panustab jätkuvalt erihoolekandeteenuste reorganiseerimisse ehk toetab ERF-i kaasabil institutsionaalsete erihooldekodude sulgemiseks vajalike uute kohtade rajamist. Uute kohtade loomisel on erihoolekandeteenuste pakkumisel eesmärk juurutada deinstitutsionaliseerimise põhimõtteid, mis toetavad paremini inimeste iseseisvat toimetulekut ning aitavad osaleda kogukonna- ja ühiskonnaelus;
- c) tuginedes kogemusele kujundatakse erihoolekandeteenuste ülesehitust, muudetakse paindlikumaks teenuste kasutamine ja teenuste korraldus ning parandatakse teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust, muu hulgas pakutakse teenuseid seal, kus on kõige suurem puudus, rajades teenusekohti eelkõige linnalistesse piirkondadesse.

2. Kogemuste jagamine ja ühiskonna teadlikkuse suurendamine. Aktsiaselts on potentsiaalsetele huvilistele partneriks erihoolekandeteenuste väljaarendamisel ja psüühikahäirega inimestele sobiliku keskkonna loomisel:

- a) jagab teenuste arendamise käigus kogutud teadmisi, kogemusi ja metoodikaid teiste teenuseosutajate, partnerite ja spetsialistidega, et toetada teenuste kvaliteetset osutamist üle Eesti;
- b) on eeskujuks innovatsioonis ja uute tehnoloogiliste lahenduste kasutusele võtmises, tehes muu hulgas teadus- ja arendustegevuslikku koostööd, ning hindab hangetes võimalust panustada innovatsioonihangete eesmärkide saavutamisse;
- c) teeb Sotsiaalkindlustusametile teenuste kvaliteedi edendamiseks õigusruumi kujundamise ettepanekuid, lähtudes sealjuures praktilisest kogemusest ja koostööst teiste teenuseosutajatega ning parimatest kogemustest väljaspool Eestit;
- d) koostöös Sotsiaalministeeriumiga seisab psüühikahäirega inimeste huvide eest. Aktsiaselts on avatud meediale ja tõstatab avalikkuses proaktiivselt psüühilise erivajadusega inimesi puudutavaid teemasid, on partneriks psüühilise erivajadusega inimestega seotud probleemide käsitlemisel ning soodustab teenusesaajate huvikaitsetegevust.

3. Rohepöörde edendamine, kliimamõjudega kohanemine ja kriisideks valmisolek erihoolekandeteenuste valdkonnas. AS Hoolekandeteenused:

- a) hindab nii teenuste ja tegevuste põhiselt kui tervikuna oma tegevuse keskkonnamõju (nt kasvuhoonegaaside jalajälge) ning koostab lähtuvalt saadud tulemusest tegevuskava negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, sätestades ühtlasi mõõdetavad ja realistlikud eesmärgid;
- b) koostab ettepanekud, millest lähtuvalt saaks seada eesmärgid ja luua tegevuskava negatiivse keskkonnamõju sh kasvuhoonegaaside vähendamiseks erihoolekandesektoris tervikuna, sealhulgas teiste teenuseosutajate poolt;
- c) kohandab oma tegevuskeskkonda, sealhulgas kinnisvara ja maa-alasid, töötajate oskusi ja töökorraldust, et kliimamuutustest tulenevate probleemidega (nt kuumalained) ja kriisidega (nt tormidest põhjustatud toimepidevushäired) toime tuldaks.

Finantseesmärgid

1. **Majanduslik jätkusuutlikkus.** Põhitegevus on tõhus: tulud katavad kulud ja teenitav kasum reinvesteeritakse teenuste pakkumisse. Seejuures tuleb kasumit arvestades hinnata omafinantseeringu amortisatsioonikulu ja järgida kohustust see katta. Sihtfinantseerimisega seotud tulud ja kulud on seotud teenuseüksuste reorganiseerimisega ERF-i vahenditest. Ettevõtte

igapäevane tegevus, ilma sihtfinantseerimise mõju arvestamata, peab tagama vähemalt tulude ja kulude tasakaalu.

2. **Kasumlikkus.** Riigi kui omaniku ootus on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud töötavad kasumlikult. Omakapitali hinna (oodatava omakapitali tootluse) määrab Rahandusministeerium „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes“, millest äriühing finantsplaanide koostamisel peab lähtuma. AS-i Hoolekandeteenused oodatavaks minimaalseks omakapitali hinnaks, ilma sihtfinantseerimise mõjuta on 6,6%, millest äriühing peaks 2024. aastal ja edasi tehtavate finantsplaanide koostamisel lähtuma. Kuna riik omanikuna finantseerib AS-ilt Hoolekandeteenused tellitavaid teenuseid, on omaniku esmane ootus teenuste osutamise kvaliteet ja alles seejärel minimaalse omakapitali hinna järgimine.
3. **Konservatiivsus.** Riigi kui omaniku ootus on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust keskmisest madalamate riskidega ja konservatiivse kapitalistruktuuriga. Kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult analüüsitud ning kaasnevad riskid tuvastatud ja arvesse võetud. Optimaalse omakapitali proportsiooni koguvaredest määrab Rahandusministeerium „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes“, millest äriühing finantsplaanide koostamisel peab lähtuma. AS-i Hoolekandeteenused optimaalseks omakapitali proportsiooniks määrati vahemik 90–95% koguvaredest, millest äriühing 2024. aastal ja edasi tehtavate finantsplaanide koostamisel peaks lähtuma.
4. **Efektiivsus.** Riigi kui omaniku ootus on, et kõik tema omanduses olevad äriühingud teostavad enda majandustegevust efektiivselt ja ressursisäästlikult. Äriühing peab tagama, et keskpikas ajahorisondis kasvavad tulud proportsionaalselt kiiremini kui kulud. Äriühing peab sätestama tegevusvaldkonnale kohased efektiivsusmõõdikud (nt ressursside efektiivne ja säästlik kasutamine, teenusekohtade täituvus, kinnisvara tootlikkus) ja püüdlema nende järkjärgulise parandamise poole.
5. **Omanikutulu.** Riigi kui omaniku ootus on, et kõik vabal turul opereerivad riigi äriühingud maksavad stabiilselt omanikutulu (dividende). Omanikutulu ei jaota need riigi osalusega äriühingud, kellelt riik ise teenust ostab. Riik omanikuna ei oota AS-ilt Hoolekandeteenused iseseisva investeerimise võimekust ega omanikutulu (dividendide maksmist), kuna ettevõttel ei kaasne teenuseosutamisega vaba rahavoogu.

Juhtimine

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutavad äriühingu nõukogu ja juhatus.

Juhatus tagab äriühingu juhtimises läbipaistvuse ja usaldusväärsuse ning võtab tarvitusele ennetavad tegevused korruptsiooni vältimiseks, klientide turvalisuse tagamiseks ja väärkohtlemise vältimiseks. Samuti tagab juhatus toimiva süsteemi olemasolu andmete turvaliseks käitlemiseks ja nõuete täitmise kõikehõlmavaks küberturvalisuseks. Juhatus panustab aktiivselt tööprotsesside parendamisse, ümberkujundamisse ning juhtimissüsteemide arendamisse.

Juhtimiseks kasutab juhatus tulemuskaarti, mis võimaldab mõõta tegevusi ja tulemusi ning hinnata tulemuslikkust. Täitmist seirab nõukogu.

Eesmärkide tasakaalustamise ning omaniku huvide harmoonilise ja pikaajalise kaitsmise eest vastutab nõukogu.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab AS-i Hoolekandeteenused osaluse valitseja üle ja ajakohastab vähemalt igal kolmandal aastal.